

**Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Bakı Dövlət Universiteti**

*Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirliyinin 27 oktyabr 2009-cu
il tarixli 1195 sayılı əmri ilə
təsdiq edilmişdir*

SOSIOLINQVİSTİKA

kursu üzrə

PROQRAM

Dövlət universitetləri üçün

İxtisaslar: *Azərbaycan dili və ədəbiyyatı
Roman-german dilləri və ədəbiyyatı
Şərqi dilləri və ədəbiyyatı
Sosial elmlər və psixologiya*

İzahat qeydləri

Dilçilik və sosiologiya elmlərinin çarpazlaşdığı yerdə emələ gələn fənlərəsi sosioloqviatika elmi XX yüzilliyin 60-cı illərində coşğun inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Son elli il ərzində sosioloqviatika elmi xeyli uğurlar qazanmışdır. Hələ 1967-ci ildə məşhur Amerika dilçisi U.Brayt yazırdı ki, sosioloqviatika coşğun inkişaf dövrü keçirir, lakin, bununla yanaşı, o, hələ körpəklik yaşından çıxmamışdır. Bu sözlərin yazıldığı vaxtdan keçən dövr ərzində sosioloqviatika ənənəvi və struktur dilçiliklərlə yanaşı, dilçiliyin mühüm sahələrindən birinə çevrilmişdir, hətta tez-tez ənənəvi dilçiliyi sosioloqviatika ilə əvəz etmək çağırışları da səslənir. Bu sonuncu fikrin tərəfdarları belə bir müddəadan çıxış edirlər ki, dil ictimai hadisə olduğu üçün, dil cəmiyyətə xidmət etdiyi üçün, cəmiyyətsiz dilin mövcudluğu mümkün olmadığı üçün, dil cəmiyyət hadisələrini inikas etdirədiyi üçün, nəhayət, dilin inkişafı cəmiyyətin inkişafından asılı olduğu üçün bütün dilçilik sosial (dilçilik) olmalıdır. Artıq sosioloqviatika öz tədqiqat hədudlarını genişləndirmiş və kamillik dövrünə qədəm qoymuşdur. Sosioloqviatikanın indiki inkişaf mərhələsi xalis təsviri cəmiyyətə daşıyan əsərlərdən imtina, təsadüfi və fraqmentar müşahidələrdən nəzəri məsələlərin işlənilib hazırlanması ilə səciyyələnir. İndiki sosioloqviatika fənlərəsi tədqiqatlarla səciyyələnən, dilçilik və sosioloji metodların üzvi birləşməsinə əsaslanan bir elm sahəsinə çevrilmişdir. Lakin bu heç də o demək edyildir ki, sosioloqviatika bu gün üçün tam təşəkkül tapmış, formalaşmış elm sahəsidir. Bu elm sahəsinin bir sıra sahələri hələ də mübahisələrə səbəb olur: sosioloqviatikanın predmeti məsələsi hələ də müzakirə edilir, hələ də sosial və dil hadisələri arasındakı səbəbiyyət əlaqəsinin təbiəti öz qəti həllini tapmamışdır və s. Hətta sosioloqviatikanın anlayışlar (məfhumlar) aparatı da işlənilib hazırlanmamışdır və eyni bir sosioloqviatik hadisə müxtəlif tədqiqatçılar tərəfindən müxtə-

Proqram

*Bakı Dövlət Universitetinin
ümumi dilçilik kafedrasında
hazırlanmışdır.*

Tərtib edən:

prof. Ə.Ə.Rəcəbli

Məsul redaktor:

N.Ə.Əliyeva
filologiya elmləri namizədi

Rəyçilər:

prof. H.H.Baxşiyev
dos. Ş.V.Qasımov

lif terminlərlə ifadə edilir. Lakin, bununla yanaşı, bunu da etiraf etmək lazımdır ki, sosioloqvestika bütün ölkələrdə və təndəşliq hüququ qazanır. Dili dar struktur planda araşdırmaqla kifayətlənməyən bir çox dilçi dili sosial kontekstdə araşdırmağa keçir. Sosioloqvestikanın inkişafı və linqvistik təhlilə sosial təhlilin də əlavə edilməsi dilin təbiətinə - dilin ictimai təbiətinə daha dərindən nüfuz etməyə imkan yaradır.

Dil cəmiyyətin inkişafının özünəməxsus barometridir. Həmin dildə danışıqların sosial həyatı dildə öz inkişafına tapır. Müasir ən inkişaf etmiş dillər bəşəriyyətin elmi-texniki və mədəni tərəqqisini hərtərəfli əks etdirir. Müasir bəşəriyyət öz inkişafına görə ibtidai icma quruluşundan nə qədər fərqlənirsə, müasir dillər də öz inkişaf səviyyəsinə görə ilkin dillərdən bir o qədər fərqlənir.

Dünyanın bir sıra ölkələrində sosioloqvestik araşdırmalarda istiqamətlərin bəzən əks metodologiyalarla bir-birinə qarşı durmasına baxmayaraq, bunlar bir sıra hallarda bir-birini tamamlayır. Sosioloqvestik nəzəriyyə və tematikanın "ümumi özü" də mövcuddur. Buraya, hər şeydən əvvəl, sosioloqvestik nəzəriyyənin əsas müddələrinin müəyyənləşdirilməsi ilə əlaqədar olan ümummetodoloji səciyyəli prinsipial məsələlər aiddir. "Dil və cəmiyyət" problemi çox məqamda "dil və şüur" problemi ilə qovuşur. Buradan da dilçilik elminin bu fundamental fəlsəfi problemlərinin əlaqələndirilərək işlənilib hazırlanması meydana çıxır. Sosioloqvestik nəzəriyyə, bir tərəfdən, dilçilik, digər tərəfdən, sosiologiya, sosial psixologiya və etnoqrafiya elmlərinin çarpışdığı, kəsişdiyi yerdə hazırlanır.

Müxtəlif sosioloqvestik cərəyanların "ümumi özü" bu fənnin konseptual aparatının işlənilib hazırlanması ilə, sosioloqvestikanın predmetinin və sosioloqvestikanın başqa, istər linqvistik, istərsə qeyri-linqvistik olsun, fənlərlə münasibətlərinin aydın şəkildə müəyyənləşdirilməsi ilə, sosial-nitq proseslərinin modeləşdirilməsinin müxtəlif təşəbbüsləri ilə, sosioloqvestik tədqiqatların metadilinin işlənilib hazırlan-

ması ilə bağlı olan bir sıra nəzəri problemlər də daxildir. Sosioloqvestikanın dilin sosial diferensiallaşması, bilinçsizlik və diqlossiyanın sosioloqvestik aspektləri, dil situasiyasının tipologiyası, dil quruculuğu, milli və ədəbi dillər və onların sosial funksiyaları və s. kimi bir sıra ümumi problemlər də buraya aiddir.

Bütün dünyanın sosioloqvestikləri üçün hələ sosioloqvestikanın öz metodlarını işləyib hazırlanmaq və başqa fənlərin hazırladığı metodik üsulları sosioloqvestik məqsədlərlə tətbiq etmək problemləri aktualdır.

Son zamanlar Azərbaycan dilçilik elmi xeyli inkişaf etmiş, dilçilər Azərbaycan dilinin daxili strukturunu araşdırmaqdan nəzəri əsərlər yazmağa doğru yönəlmişlər. Son bir neçə ildə diqqəti cəlb edən bir neçə nəzəri əsər nəşr edilmişdir. Lakin bu hələ Azərbaycan dilçiliyində dilin nəzəri məsələlərinin araşdırılması meylinin yarandığı demək deyildir. Sosioloqvestikanın dünyada qazandığı böyük uğurlara baxmayaraq, Azərbaycan dilçiləri hələ də Azərbaycan dilini sosioloji baxımdan, Azərbaycan dilinin Azərbaycan cəmiyyəti, Azərbaycan xalqı ilə əlaqəsi baxımdan araşdırmağa başlamamışlar.

Giriş

"Sosioloqvestika" fənninin mövzusu, predmeti, obyektı və məqsədi.

Dilin tədqiqinə yanaşma üsulları: 1) dil xalis kod və ya kommunikativ sistemdir; 2) dil davranış modelidir.

Elmi təsvirin tipləri: 1) induktiv izahlar; 2) deduktiv izahlar; 3) ehtimallı izahlar; 4) funksional izahlar; 5) genetik izahlar.

"Dil" adlanan fenomen nədir?

Dildə variasiyalar problemi. Deskriptiv dilçiliyin bəzi aksiomları: langua və parole; sinxroniya və diaxroniya. Dil-nitq

və bilik-ışlətmə. Sinxronik və diaxronik təsvir. Linqvistik material.

Sosiolinqvistikanın həddudları: dialektologiya və sosiolinqvistika; ritorika və sosiolinqvistika; mikro və makro sosiolinqvistika. Sosiolinqvistikanın məqsədləri.

F.d.ö Sössür sosiolinqvistikanın banisi kimi

Sössürə qədərki dilçiliyin obyekt və predmeti. Sössürün həyatı və yaradıcılığı haqqında qısa məlumat. Sössürün dilçilik təliminin mənbələri. Dil və nitq dixotomiyası. Dil sistem kimi. Dil işarəsi haqqında təlim. Dil və nitq vahidləri. Sinxroniya və diaxroniya haqqında təlim. Xarici və daxili linqvistika. Sintaqmatik və assosiativ əlaqələr. F.d.ö Sössür komparativist kimi. Dilçiliyin inkişafında Sössürün yeri.

Sosiolinqvistikanın metodoloji əsasları

Nitq davranışının bihevorist modeli. Sosial antropologiya və sosiolinqvistika. Dil və sosiomədəni sistemlərin izomorfizmi nəzəriyyəsi. Simvolik-interaksionist sosiologiya və onun sosiolinqvistikaya təsiri. Etnometodologiya və onun sosiolinqvistikaya münasibəti. Sosiolinqvistika və törədici qrammatika.

Sosiolinqvistikanın nəzəriyyəsi

Sosiolinqvistikanın predmeti. Dilin yaranması amilləri. Dilin ictimai hadisə olması. Sosiallaşmış səs və səs komleksləri. Dilin funksional və strukturdaxili diferensiallaşması. Tayfa və dil.

Dilin tarixi inkişafının üç dövrü: 1) birseviyyəli struktur (monostruktur), 2) ikiseviyyəli struktur və 3) çoxseviyyəli struktur. Həmin dövrlərin seçiyəsi.

Sosiolinqvistikanın məfhumlar aparatu. Terminlər. Dil, söz, fonem, dilin sosial-ərazi diferensiallaşması, dil siyasəti, sosiallaşmış münasibət, birseviyyəli səs strukturu, çoxseviyyəli dil strukturu terminləri. Bilingvizmin anlayışlar aparatu. Sosiolinqvistikanın anlayışlar aparatu. Dil ümumiliyi və nitq ümumiliyi. Dil kollektivi və nitq kollektivi. Sosiolinqvistik kateqoriyalar və sosial-etnoqrafik kateqoriyalar. Sosial-kommunikativ sistem. Stratifikasion və situativ variativlik. Rol münasibətləri.

Sosiolinqvistikanın bəzi problemləri

Dildə variasiya problemi. Sosiolinqvistikanın həddudları. Bilingvizm və diqlossiya. Fərdin ikitilliliyi. Bilingvizm anlayışı. Qarışıq və koordinativ bilingvizm. Bilingvizmin öyrənilməsində tətbiq edilən üsullar: statik üsul və dinamik (və ya funksional) üsul. Rollar nəzəriyyəsi və rol modeli.

Dil situasiyalarının tipologiyası. Dil situasiyalarını fərqləndirmənin dörd atributu: şərtlənmə, standartlaşdırma, həyat qabiliyyəti və homogenlik. Dillərin tipləri: standart, klassik, yerli, kreol, picin dillər. Sosial funksiyalar.

Dil siyasəti və dil quruculuğu. Dil siyasəti. Dilin inkişafına cəmiyyətin çüurlu təsiri. Dilin inkişafının planlaşdırılması. Mərkəzləşdirilmiş və mərkəzləşdirilməmiş dil siyasəti. Dil quruculuğu.

Dil planlaşdırılması. Planlaşdırma və proqnozlaşdırma. Çoxmillətli cəmiyyətlərdə dilin istifadəsi. Dilin homogenetikliyi və heterogenetikliyi. Dillərin sayı. Demografik faktorlar. Məqsədlər. Millətçilik və "ölkəçilik". Milli və rəsmi dillər. Endo- və eksoqlossiya. Endoqloss dövlətlər. Eksoqloss dövlətlər. Qarışıq dövlətlər. Dil siyasətinin tipləri.

Ədəbi dillərin inkişafının nəzəriyyə və praktikası. Azərbaycan ədəbi dilinin inkişafı mərhələləri.

Sosiolinqvistikanın bezi aksiomları və problemləri. U.Labovun sosiolinqvistik aksiomları: kumulyativ prinsip, yeknesəklik prinsipi, konvergeniya prinsipi, tabeli dəyişmə prinsipi, üslubi dəyişmə prinsipi, diqqət prinsipi, təbii danışmaq nitqi prinsipi, rəsmilik prinsipi.

Sosiolinqvistikanın bezi praktik və etik problemləri. Informantın səhvi. Çöl tədqiqatçılarının səhvləri. Seçim texnikasının səhvləri. Etik problemlər. Nəzəri adekvatlıq problemi. Linqvistik nəzəriyyənin adekvatlığı: müşahidənin adekvatlığı, təsvitin adekvatlığı, izahın adekvatlığı. Sosiolinqvistik nəzəriyyənin adekvatlığı. Sosiolinqvistikanın ilkin məlumatları. İdeallaşdırma problemi. Ümumiləşdirmə problemi. Məlumatların nəzəriyyəyə münasibəti problemi.

Sosiolinqvistikanın elmlər sistemində yeri

Sosiolinqvistika və dilçilik fənləri: sosiolinqvistika və struktur dilçilik, sosiolinqvistika və ümumi dilçilik, sosiolinqvistika və müqayisəli-tarixi dilçilik. Sosiolinqvistika və üslubiyyat: funksional üslublar və dilin istifadə dairəsi. Sosiolinqvistika və semiotika. Sosiolinqvistika və ictimai elmlər: sosiolinqvistika və sosiologiya, sosiolinqvistika və antropologiya, sosiolinqvistika və psixologiya, sosiolinqvistika və falsəfə, sosiolinqvistika və ədəbiyyatşünaslıq, sosiolinqvistika və etnoqrafiya. Sosiolinqvistika və riyaziyyat. Sosiolinqvistika və təbiətşünaslıq. Sosiolinqvistika və texniki elmlər.

Sosiolinqvistikanın əsas sahələri

Ümumi sosiolinqvistika. Sinxron sosiolinqvistika. Prospektiv sosiolinqvistika: dilin inkişafının planlaşdırılması, dilin inkişafının proqnozlaşdırılması. Retrospektiv sosiolinqvistika. Xüsusi (konkret) sosiolinqvistika. Təbii sosiolinqvistika. İnterlinqvistika. Müqayisəli sosiolinqvistika.

Dilin daxili strukturunun təşəkkülü və inkişafı proseslərinin sosial mahiyyəti

Məsələnin qoyuluşu: dil strukturu və dilin işarəvilik təbiəti problemləri. Dil strukturunun müxtəlif səviyyələrində sosiallığın təzahürü: dilin leksik-semantik sistemində sosiallığın təzahürü özünəməxsusluğu, dilin səs quruluşu səviyyəsində sosiallığın təzahürü özünəməxsusluğu, dilin morfoloji sistemində sosiallığın təzahürü özünəməxsusluğu, dilin sintaktik sistemində sosiallığın təzahürü xüsusiyyətləri, dilin və nitqin üslubi sistemində sosiallığın təzahürü xüsusiyyətləri. İctimai inkişafın məntiqi ilə şərtlənmiş sosial faktorların dil strukturuna təsiri. Dil strukturunda spontan dəyişikliklər. Dil strukturuna cəmiyyətin güürlü təsirinin hüdudları. Dil strukturu və dildə tərəqqi problemi: sistemin təzyiqi, dilin daxili strukturunda sosial təzyiq.

Nitqin sosiolinqvistik aspekti

Nitqin müxtəlif şəkillərində sosiallığın təzahürü, modeller. Sosiallıq və xarici nitq. Sosiallıq və eqosentrik nitq. Daxili nitqdə sosiallığın təzahürü.

Dilin sosial, funksional və sosial-peşə diferensiallaşması - törəmə sosial münasibətlərin yaranması

Dilin sosial diferensiallaşması. Dilin ideoloji diferensiallaşması. Dilin sosial-peşə diferensiallaşması. Dilin funksional diferensiallaşması: "funksiya" anlayışı, dilin kommunikativ funksiyası, dilin ictimai funksiyası, dilin ideoloji funksiyası. Dilin funksional və struktur daxili inkişafı arasında qarşılıqlı əlaqələr. Dillərin funksional-tipoloji təsnifi.

Modellər

Dildə variasiyaların təsviri modelləri. Variasiyaların tipləri: dəyişənlər və variasiyalar; marketlər; stereotiplər; variasiyaların daxili mənbələri; variasiyaların xarici mənbələri – şəxslərarası variasiyalar, şəxslərdaxili variasiyalar, inqerent variasiyalar. Variasiyaların səviyyələri: sistemli variasiyalar, distributiv variasiyalar, rastlaşma variasiyası, reallaşma variasiyaları. Modellər və variasiyalar: dil sistem kimi – dil qapalı sistem kimi, dil açıq sistem kimi, təkamül edən sistemlər; dil modelləri: təsviri modellər (analoji və rəmzi modellər), linqvistik modellər – realizm, nominalizm modelləri; alternativ modellər – strukturalist modellər - ümumi nüvə və idiolektüstü struktur, diafon, yanaşı mövcud olan sistemlər və diasistemlər; transformasion modellər - ənənəvi transformasion modellər, Beylinin morfem variantları modeli, Labovun dəyişən qaydalar modeli; dinamik modellər – Qutman və implikasiya şkalalaşdırma, Beylinin dalğa modeli.

Dilin funksional modelləri: komponentlər. Dilin işlənməsinin funksional modelləri: informasiya nəzəriyyəsi modelləri, antropoloji modellər, sosioloji modellər, psixoloji modellər. Kommunikasiya kanalları və məzmunları: kommunikasiya kanalları – “müstəqil-asil” parametri, “statik-dinamik” parametri, audio-vizual taktil parametri, ton qrupu, stopa, heca, fasilə hadisələri; kommunikasiyanın məzmunu – qavrama (koqnitiv) informasiya, indeksal informasiya, reqlyativ informasiya və ya interaksiya aparma informasiyası; kanal və informasiya seçiminin integrasiyası. Kommunikativ situasiyanın komponentləri: linqvistik approksimasiya – Fors, Qrefoeri, Kristəl və Deyvi; sosiolingvistik approksimasiyalar – Xaımsın appronimləri, Payk nəzəriyyəsi. Dilin funksiyaları: üç funksiyanın ənənəvi modeli, Yakobsonun dil funksiyaları modeli, Həlideyin dil funksiyaları modeli.

Dilin funksional modelləri: qaydalar və dinamika. Qaydaların tipləri: deskriptiv və preskriptiv (göstəricilər) qaydalar, məcburi və dəyişən qaydalar. Dilin işlədilməsi qaydası: nitq aktları üçün qaydalar, ünsiyyət qaydaları, alternasiya qaydaları, birgə işləmə qaydası, nişanlaşmış statuslu situasiya, identifikasiya edilmiş çoxluq, yüksələn xətt üzrə qohumluq selektoru, diskurs qaydaları, ardıcılıq qaydası. Qruplar, rollar, kodlar: qrupların tipləri – ilkin münasibətlər, töərəmə münasibətlər: kodlar, şəbəkə. Kod dəyişməsi.

Sosiolingvistikanın prinsipi və metodları

Dilçilik təhlili metodları. Məxsusi sosiolingvistik metodlar: makrososial ümumilik, monoetnik ümumilik, mikrososial ümumilik – sosiolem, linqvem və funksəm, sosiolingvem, mikrososiolingvem. Sosiolingvistikada modeləşdirilmənin prinsipi və metodları. Konkret sosiolingvistik tədqiqatların metodik üsulları: sosiallaşdırılmamış münasibətlər və sosiallaşdırılmış münasibətlər. Dil və nitq normalarının formalaşması qanunauyğunluqlarının sosiolingvistik araşdırılmasının prinsipi və metodik üsulları. Sosiolingvistik məlumatların toplanması metodları. Sosiolingvistik təhlil metodları. Bilingvizmin tədqiqinin metodik üsulları: bilingvistik tədqiqatların sosiolingvistik metodları, bilingvizmin kompleks tədqiqinin prinsipi (ümumi) modelinin yaradılması metodikası.

Ədəbiyyat:

1. Аврорин В.М. Проблемы изучения функциональной стороны языка, Л., 1975.
2. Амирова Т.А., Ольховиков Б.А., Рождественский Ю.В. Очерки по истории лингвистики, М., 1975.
3. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. М., 1966.
4. Базиев А.Т., Исаев М.И. Язык и нация. М., 1973.

Modellər

Dildə variasiyaların təsviri modelləri. Variasiyaların tipləri: dəyişənlər və variasiyalar; markerlər; stereotiplər; variasiyaların daxili mənbələri; variasiyaların xarici mənbələri – şəxslərarası variasiyalar, şəxslərdaxili variasiyalar, inqerent variasiyalar. Variasiyaların səviyyələri: sistemli variasiyalar, distributiv variasiyalar, rastlaşma variasiyası, reallaşma variasiyaları. Modellər və variasiyalar: dil sistem kimi – dil qapalı sistem kimi, dil açıq sistem kimi, təkamül edən sistemlər; dil modelləri: təsviri modellər (analoji və rəmzi modellər), lingvistik modellər – realizm, nominalizm modelləri; alternativ modellər – strukturalist modellər - ümumi nüvə və idiolektüstü struktur, diafon, yanaşı mövcud olan sistemlər və diasistemlər; transformasion modellər - ənənəvi transformasion modellər, Beylinin morfem variantları modeli, Labovun dəyişən qaydalar modeli; dinamik modellər – Qutman və implikasiyon şkalalaşdırma, Beylinin dalğa modeli.

Dilin funksional modelləri: komponentlər. Dilin işlənməsinin funksional modelləri: informasiya nəzəriyyəsi modelləri, antropoloji modellər, sosioloji modellər, psixoloji modellər. Kommunikasiya kanalları və məzmunları: kommunikasiya kanalları – “müstəqil-asılı” parametri, “statik-dinamik” parametri, audio-vizual taktıl parametri, ton qrupu, stopa, heca, fəsilə hadisələri; kommunikasiyanın məzmunu – qavrama (koqnitiv) informasiya, indeksal informasiya, requlyativ informasiya və ya interaksiya aparma informasiyası; kanal və informasiya seçiminin inteqrasiyası. Kommunikativ situasiyanın komponentləri: lingvistik approssimasiya – Fors, Qreqori, Kristel və Deyvi; sosiolingvistik approssimasiyalar – Xaymsın appronimləri, Payk nəzəriyyəsi. Dilin funksiyaları: üç funksiyanın ənənəvi modeli, Yakobsonun dil funksiyaları modeli, Həlideyin dil funksiyaları modeli.

Dilin funksional modelləri: qaydalar və dinamika. Qaydaların tipləri: deskriptiv və preskriptiv (göstəricilər) qaydalar, məcburi və dəyişən qaydalar. Dilin işlədilməsi qaydası: nitq aktları üçün qaydalar, ünsiyyət qaydaları, alternasiya qaydaları, birgə işləmə qaydası, nişanlaşmış statuslu situasiya, identifikasiyılmış çoxluq, yüksələn xətt üzrə qohumluq selektoru, diskurs qaydaları, ardıcillıq qaydası. Qruplar, rollar, kodlar: qrupların tipləri – ilkin müasibətlər, törəmə müasibətlər: kodlar, şəbəkə. Kod dəyişməsi.

Sosiolingvistikanın prinsip və metodları

Dilçilik təhlili metodları. Məxsusi sosiolingvistik metodlar: makrososial ümumilik, monoetnik ümumilik, mikrososial ümumilik – sosiolem, lingvem və funksem, sosiolingvem, mikrososiolingvem. Sosiolingvistikada modeləşdirmənin prinsipi və metodları. Konkret sosiolingvistik tədqiqatların metodik üsulları: sosiallaşdırılmamış müasibətlər və sosiallaşdırılmış müasibətlər. Dil və nitqin normalarının formalaşması qanunauyğunluqlarının sosiolingvistik araşdırılmasının prinsipi və metodik üsulları. Sosiolingvistik məlumatların toplanması metodları. Sosiolingvistik təhlil metodları. Bilinqvizmin tədqiqinin metodik üsulları: bilinqvistik tədqiqatların sosiolingvistik metodları, bilinqvizmin kompleks tədqiqinin prinsipi (ümumi) modelinin yaradılması metodikası.

Ədəbiyyat:

1. Аврорин В.М. Проблемы изучения функциональной стороны языка, Л., 1975.
2. Амирова Т.А., Ольховиков Б.А., Рождественский Ю.В. Очерки по истории лингвистики, М., 1975.
3. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. М., 1966.
4. Базиев А.Т., Исаев М.И. Язык и нация. М., 1973.

5. Балли Ш. Французская стилистика. М., 1961.
6. Белодед И.К. Развитие языков социалистических наций. Киев, 1969.
7. Бенвенист Э. Общая лингвистика. М., 1974.
8. Березин Ф.М. История лингвистических учений. М., 1984.
9. Березин Ф.М., Головин Б.Н. Общее языкознание. М., 1979.
10. Бругян Г.А. Гипотеза Сепира-Уорфа. Ереван, 1968.
11. Будагов Р.А. Человек и его язык. М., 1974.
12. Вандриес Ж. Язык. Лингвистическое введение в историю. М., 1937.
13. Вайнрайх У. Языковые контакты. Киев, 1972.
14. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. М., 1973.
15. Вопросы социальной лингвистики. М., 1969.
16. Дешериев Ю.Д. Социальная лингвистика. М., 1977.
17. Dəmiçizadə Ə. Azərbaycan ədəbi dilinin tarixi. Bakı, 1979.
18. Жирмунский В.М. Марксизм и социальная лингвистика. «Вопросы социальной лингвистики», Л., 1969.
19. Исаев М.И. О языках народов СССР. М., 1978.
20. Кодухов В.И. Общее языкознание. М., 1974.
21. Кон И.С. Социология личности. М., 1967.
22. Лабов У. Исследования языка в его социальном контексте. «Новое в лингвистике», вып. 7, М., 1975.
23. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику. М., 1978.
24. Леви-Брюль Л. Первобытное мышление. Л., 1930.
25. Леонтьев А.А. Психология общения. Тарту, 1974.
26. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики. М., 1972.
27. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М., 1977.
28. Методы лингвистических исследований. М., 1976.
29. Морган Л.Г. Древнее общество. М., 1934.
30. Никольский Л.Б. Синхронная социалингвистика. М., 1936.
31. Основы теории речевой деятельности, М., 1974.

32. Панфилов В.З. Взаимоотношение языка и мышления. М., 1971.
33. Панфилов В.З. Философские проблемы языкознания. М., 1977.
34. Панфилов В.З. Язык, мышление, культура, поведения. М.,
35. Поршнев Б.Ф. О начале человеческих историй. М., 1974.
36. Проблемы двуязычия и многоязычия. М., 1972.
37. Резвин И.И. Модели языка. М., 1962.
38. Rəcəbli Ə.Ə. Dilçilik tarixi. Bakı, 2006 (2 cilddə)
39. Rəcəbli Ə.Ə. Soslolingvistikə. Bakı, 2004.
40. Rəcəbov Ə.Ə. Dil, şüur, səmiyyə, tarix. Bakı, 1993
41. Роджер Т.Белл. Социалингвистика. М., 1980.
42. Рождественский Ю.В. Типология языка. М., 1969.
43. Розенцвейг В.Ю. Языковые контакты. М., 1969.
44. Сводаст Э. Как возникает всеобщий язык. М., 1968.
45. Степанов Ю.С. Семиотика. М., 1971.
46. Успенский Б.А. Структурная типология языка. М., 1965.
47. Швейцер А.Д. Вопросы социологии языка в современной американской лингвистике. М., 1971.
48. Швейцер А.Д., Никольский Л.Б. Введение в социалингвистику. М., 1978.
49. Швейцер А.Д. Проблемы зарубежной социалингвистики. М., 1977.
50. Швейцер А.Д. Современная социалингвистика. Теория, проблемы, методы. М., 1977.
51. Шор Р. Язык и общество. М., 1926.
52. Ядов В.А. Методические проблемы конкретных социалингвистических исследований. Л., 1967.
53. Ядов В.А. Социологические исследования. М., 1972.
54. Язык и общество. М., 1968.

1. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 1991.

2. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 1992.

3. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 1993.

4. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 1994.

5. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 1995.

6. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 1996.

7. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 1997.

8. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 1998.

9. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 1999.

10. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 2000.

11. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 2001.

12. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 2002.

13. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 2003.

14. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 2004.

15. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 2005.

16. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 2006.

17. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 2007.

18. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 2008.

19. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 2009.

20. Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafı. Bakı, 2010.

Çapa imzalanmışdır: 09.01.2010. A.Ə.Ə.Ə.Ə.
Kağız formatı 60x84 1/16. Həcmi 1,0 ç.v.
Sifariş 148, Sayı 200.

«Bakı Universiteti» nəşriyyatı, Bakı ş.,
AZ 1148, Z.Xəlilov küçəsi, 23.